

Uusi laki parantaa yritysten liikesalaisuuksien suojaa

Tasavallan presidentti vahvisti 10.8.2018 uuden liikesalaisuuslain, jolla pannaan täytäntöön EU:n liikesalaisuuksien suojaamista koskeva direktiivi sekä säädetään liikesalaisuuksien suojasta ja oikeudellisista oikeussuojakeinoista. Laki astui voimaan 15.8.2018. Liikesalaisuuden määritelmiä yhdenmukaistetaan siten, että kotimaisessa lainsäädännössä käytetään johdonmukaisesti käsitettä liikesalaisuus. Uudella lailla pyritään parantamaan ja selkeyttämään liikesalaisuuksien määrittelyä ja niiden suojaa.

Liikesalaisuuden on täytettävä kolme ehtoa

Yrityksen toiminnassa muodostuu monia yritykselle tarpeellisia tietoja, jotka yritys haluaa pitää salassa kilpailueilta elinkeinonharjoittajilta. Jotta tieto voidaan luokitella liikesalaisuudeksi, pitää sen täyttää kolme edellytystä. Liikesalaisuuden on ensinnäkin oltava **salaista tietoa**. Jos tieto on toimialalla yleisesti tunnettua tai helposti saatavilla, se ei voi olla liikesalaisuus. Toiseksi liikesalaisuudella on **elinkeinoiminnan kannalta taloudellista arvoa**, koska kohteena oleva tieto on salaista. Toisin sanoen tiedon mahdollinen paljastuminen heikentäisi yrityksen kilpailuasemaa ja aiheuttaisi yritykselle taloudellista vahinkoa. Näiden lisäksi liikesalaisuuden **haltijan on tullut tehdä kohtuullisia toimenpiteitä pitääkseen tiedon salaisena**. Kun edellä kuvatut lain vaatimukset täyttyvät, tieto saa suojaa liikesalaisuutena.

Liikesalaisuuksina suojataan hyvin monenlaista teknistä tai taloudellista tietoa, taitotietoa ja liiketoimintatietoa joko täydentäen immateriaalioikeuksia tai toimien niiden vaihtoehtona. Liikesalaisuuksia voivat olla esim. valmistustiedot, testitulokset, liikeideat, hinnoittelutiedot, markkinaselvitykset, talousennusteet, kilpailija-analyysit, asiakasrekisterit ja yritysten hallinnollis-organisatoriset tiedot. Myös niin sanottu negatiivinen tieto voi olla liikesalaisuus.

Liikesalaisuuksien suojalla pyritään edistämään tutkimustyön ja tuotekehittelyn avulla tapahtuvaa teknistä ja taloudellista kehitystä sekä estämään epäsuotavien keinojen käyttöä tietojen hankkimiseksi, kuten yritysvakoilua. Liikesalaisuudet ovat erityisen tärkeitä liiketoiminnan kilpailukyvyyn sekä tutkimus- ja kehitystyön ja innovointiin liittyvän suorituskyvyn kannalta.

Uuden lain pääasialliset vaikutukset

Uudessa laissa säädetään liikesalaisuuden määritelmästä ja liikesalaisuuden oikeudettomasta hankkimisesta eli niin sanotusta yleisestä kiellosta, tiedon käyttämisestä ja ilmaisemisesta sekä sallituista liikesalaisuuden hankkimistavoista. Lisäksi laissa on säännökset siitä, millä edellytyksillä väärinkäytöksistä ja laittomasta toiminnasta voidaan ilmoittaa ja sananvapautta käyttää liikesalaisuuden suojasta huolimatta.

Liikesalaisuuslaki parantaa liikesalaisuuksien suojaa parantaessaan käytettävissä olevia liikesalaisuuden haltijan käytössä olevia siviilioikeudellisia oikeussuojakeinoja liikesalaisuuksien väärinkäyttö- ja loukkaustilanteissa. Sääntely siis täydentää nykyisin Suomessa pääosin rikoslain varaan rakentuvaa liikesalaisuuksien suojaa.

Mielenkiintoista on, että uuden lain myötä käräjäoikeudella ja markkinaoikeudella on osin rinnakkainen toimivalta liikesalaisuuksien loukkauksia koskevissa riita-asioissa. Aiemmin markkinaoikeus on käsitellyt sopimattomasta menettelystä elinkeinoiminnassa annetun lain mukaisia elinkeinonharjoittajien välisiä liikesalaisuusasioita. Liikesalaisuuslain tultua voimaan liikesalaisuuksia koskevat riita-asiat käsitellään ensisijaisesti käräjäoikeuksissa, mutta oikeushenkilöä tai elinkeinoimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä vastaan esitetty yksityisoikeudellinen vaatimus voidaan kuitenkin tutkia myös markkinaoikeudessa.

Käräjäoikeudelle annettu yleinen toimivalta perustuu muun muassa siihen, että uuden lain mukaan elinkeinonharjoittajan lisäksi kuka tahansa luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi olla liikesalaisuuden haltijan asemassa esittämässä vaatimuksia tai vastaavasti oikeudenloukkaajana, jolloin liikesalaisuuden salassapitovelvollisuutta koskeva kysymys voi helpommin kytkeytyä muuhun käräjäoikeuden toimivaltaan kuuluvaan riita-asiaan. Myös työntekijän ollessa vastaajana liikesalaisuutta koskevassa riita-asiaassa, on oikeuspaikka käräjäoikeus. Osin rinnakkaisella toimivallalla lisätään kuitenkin mahdollisuuksia hyödyntää markkinaoikeuden erityisasiantuntemusta tietyissä tilanteissa.

Liikesalaisuudet ja työntekijät

Liikesalaisuuslain sääntely koskee myös työsuhteita ja täydentää työsopimuslain säännöksiä. Uuden liikesalaisuuslain sääntely on merkityksellistä erityisesti työntekijäryhmille, kuten asiantuntijoille ja ylemmille toimihenkilöille, joiden työtehtävien hoitamiseen liittyy liikesalaisuuksia. Kuitenkin myös muut työntekijäryhmät voivat työssään olla tekemisissä liikesalaisuuksien kanssa, vaikka työtehtävien sisältöön ei varsinaisesti kuuluisi liikesalaisuuksien käsittely. Liikesalaisuuslain liikesalaisuuden oikeudetonta hankkimista, käyttämistä ja ilmaisemista koskevat kiellot kohdistuvat kuitenkin jokaiseen.

Liikesalaisuuden ilmaiseminen ei lähtökohtaisesti olisi oikeudetonta, jos työntekijä ilmaisee liikesalaisuuden luottamusmiehelle, luottamusvaltuutetulle tai muulle lain tai työehtosopimuksen mukaiselle edustajalleen, jos liikesalaisuuden ilmaiseminen on välttämätöntä edustajan lain tai työehtosopimuksen mukaisten tehtävien hoitamiseksi. Tämä poikkeussäännös on tehty työntekijän suojaksi.

Liikesalaisuuslaki sisältää myös säännöksen väärinkäytösten tai laittoman toiminnan ilmoittamisesta (whistleblowing) ja sananvapauden käyttämisestä, joka turvaa työntekijöiden oikeuksia. Sananvapauden käyttäminen perustuu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) oikeuskäytäntöön siitä, mitä voidaan intressipunninnan jälkeen kussakin yksittäistilanteessa pitää hyväksyttävänä sananvapauden käyttönä. Lainkohdan soveltaminen edellyttää siis tapauskohtaista arviointia siitä onko salaisuuden ilmaiseminen esimerkiksi rikoksen paljastamiseksi jopa velvollisuus tai, että siihen ainakin olisi oikeus.

Vaikka lakiehdotus keräsi kritiikkiä työntekijäjärjestöiltä sen vuoksi, että sen katsottiin liikesalaisuuksien suojan takia vaikeuttavan työpaikan vaihtamista, jäykistävän näin työmarkkinoita ja estävän työvoiman vapaata liikkuvuutta yritysten välillä, ei lailla kuitenkaan ole tarkoitus olennaisesti rajoittaa työntekijöiden liikkuvuutta. Työntekijöille ammatin harjoittaminen ja liikkuvuus yritysten ja eri toimialojen välillä ovat tärkeitä oikeuksia, jotka säilyvät edelleen.

Uuden lain käytännön vaikutukset yrityksille

Uusi laki on siis liikesalaisuuksia koskeva yleislaki, jota sovelletaan, jollei muussa laissa toisin säädetä. Laissa olevaa liikesalaisuuden määritelmää voidaan kuitenkin soveltaa, kun on ratkaistava, onko kysymys muussa laissa säädetystä liikesalaisuudesta, tai lain oikeussuojakeinoihin voidaan turvautua myös toisessa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisen johdosta. Näin ollen laki selkeyttää nykyistä hajanaista liikesalaisuutta koskevaa sääntelyä ja parantaa merkittävästi yritysten mahdollisuuksia saada oikeussuojaa liikesalaisuuden loukkaustilanteissa.

Uusi liikesalaisuuslaki jättää yrityksille kuitenkin edelleen laajan vastuun liikesalaisuuksien tunnistamisesta ja suojaamisesta. Yrityksen on kyettävä osoittamaan tiedolla olevan kaupallista arvoa ja mikä tärkeintä, ryhdyttävä käytännön toimenpiteisiin tiedon suojaamiseksi. Laissa ei tarkemmin määritellä, miten liikesalaisuudet on suojattava, mutta keinoja voivat olla esimerkiksi yrityksen ja sen henkilöstön taikka yhteistyökumppaneiden väliset salassapitosopimukset tai asianmukaiset tietoturvajärjestelyt. Uusi sääntely ei siis poista tarvetta salassapito- ja kilpailukieltosopimuksille, vaikka tarjoaakin nykyistä kattavamman lakisääteisen suojan tilanteissa, joissa ei ole salassapitosopimuksia. Pakollisia menettelyjä, joista aiheutuisi yrityksille välittömiä kustannuksia, laki ei sisällä.

Liikesalaisuudet osana jokapäiväistä toimintaa

Yritysten kannalta olennaista on, että liikesalaisuudet on selkeästi määritelty ja suojattu eli yritys on:

- laatinut niitä koskevat käytänteet ja ottanut ne osaksi tiedonhallintaprosessejaan
- laatinut salassapito- ja/tai kilpailukieltosopimukset yhteistyökumppaniensa ja tarvittaessa työntekijöidensä kanssa
- huolehtinut riittävästä tietoturvasta ja riskienhallinnasta salassa pidettävän tiedon leviämisen estämiseksi

Ernst & Young Oy:n (EY):n asiantuntijat antavat mielellään lisätietoja uudesta liikesalaisuuslaista ja auttavat yritystänne liikesalaisuuksien turvaamista koskevissa asioissa. Meidät löytää esimerkiksi osoitteesta <https://www.ey.com/fi/fi/services/tax/law>.

Kjell Renlund
Partner

Joe Gummerus
Legal Counsel,
OTM, KTM